

25.V.2020 III B J.polski
J.Jankowska

Temat : Obraz społeczności wiejskiej w „Chłopach „ Władysława S.Reymonta .

Polecenia : zwróć uwagę na elementy naturalizmu i realizmu w obrazowaniu społeczeństwa we wsi Lipce.

Notatkę poniższą przepisuj do zeszytu.

I .Kompozycja powieści.

Cykl powieściowy „Chłopi” składa się z 4 tomów zatytułowanych : „Jesień”, „Zima”, „Wiosna”, „Lato”. Układ tomów sugeruje, że kompozycja powieści oparta została na rytmie natury polegającym na przemienności i następstwie pór roku. W ten sposób pisarz związał pory roku z kalendarzem prac rolniczych biegnących od jesieni do lata. Jesienią zapełnione zostają stodoły, nastaje pora dostatku, latem żniwiarze wyruszają na pola, by kosić łąny dojrzałego zboża i napełnić opustoszałe po przedwiośniu stodoły (gumna). Tak więc rytm prac ludzkich został nierozzerwalnie związany z przyrodą. W ten tok wplótł pisarz kolejny porządek : rok obrzędowo – liturgiczny i obyczajowy, następstwo wielkich świąt , okresów przedświątecznych i niedziel oraz towarzyszących im obyczajów,wierzeń ludowych, wesel, pogrzebów.

II. Czas i miejsce akcji.

Akcja powieści rozgrywa się we wsi istniejącej i znanej pisarzowi z czasu pracy na kolei Warszawsko-Wiedeńskiej. Wieś ta znajduje się na skraju dawnego Księstwa Łowickiego i nazywa się Lipce (dziś jest to przystanek:Lipce Reymontowskie).We wsi Lipce mieszkali chłopci oczynszowani, nie ma więc pańszczyzny.

Nie można jednak dokładnie określić, w którym dziesięcioleciu rozgrywa się się akcja powieści. Pisarz pozbawił swoją powieść dokładnych wskazówek chronologicznych.

Akcja zaczyna się jesienią, obserwujemy Zaduszki,potem Gody – Boże Narodzenie, celowo został pominięty Nowy Rok, bo ten nie może obejść się bez konkretnej daty, dalej występuje święto Trzech Króli itd. Tak więc pomijając świadomie Nowy Rok , pisarz ustawił akcję powieści poza czasem historycznym. Rytm pracy chłopów zależy od natury a nie kalendarza (np. wiosną chłopci zawsze orzą pole, sięją zboże niezależnie czy to jest rok np.1520 czy 1915 itd.)

III. Realistyczny obraz społeczności lipcekiej.

Możemy stwierdzić, że w powieści ukazane jest społeczeństwo wiejskie z II połowy XIX wieku. Pisarz dostrzegł rysujące się we wsi podziały wewnątrzklasowe, biedotę chłopską, wynikające stąd konflikty i spory,ukazał także dwór szlachecki w dramatycznym sporze ze wsią o leśne serwituty.

Społeczeństwo wsi Lipce jest zróżnicowane pod względem majątkowym . Możemy wyróżnić następujące grupy:

- 1) bogacze – Maciej Boryna, kowal- jego zięć, młynarz, dziedzic,
- 2)średniozamożni – Dominikowa (matka Jagny), sołtys, Kłębowie - rodziny te miały na tyle ziemi, że dawała im ona utrzymanie przez cały rok,
- 3(biedota – Bylica (ojciec Hanki), rodzina Kozłów, Kobusów – ludzie ci mieli niewiele ziemi i najczęściej zimą cierpieli głód, a kobiety musiały chodzić do lasu po suche gałęzie, aby mieć czym rozpaścić ogień i ugotować najczęściej tylko ziemniaki.

4) komornicy -Kuba Socha, Witek, Jagustynka,Agata -. Byli to ludzie, którzy nie mieli pola, służyli u gospodarzy za drobną opłatą, spali najczęściej w oborach razem ze zwierzętami (Witek i Kuba), pracowali w polu,doglądali bydła,

5) we wsi można spotkać także przechodzących dziadów , którzy za przysłowiową miskę jedzenia opowiadali o tym, co się w świecie dzieje. Widzimy także żebraków. Można było ich spotkać przed kościołem, a także na jarmarku. Osobną pozycję wśród tych wędrowców zajmował Roch, który przez okres zimy zatrzymał się u Boryny, uczył dzieci chłopskie pisać i czytać, za co otrzymywał kąt do spania i jedzenie.

Najbardziej szanowaną osobą we wsi był ksiądz. Ingerował w rodzinne spory, często godził sąsiadów skłóconych albo ojców i synów. Ksiądz miał prawo z ambony ,podczas mszy publicznie nakrzyczeć na winowajcę (tak przydarzyło się Antkowi. Ksiądz, patrząc na syna Boryny wypomniał mu zaniechanie obowiązków względem rodziny) Nikt nie sprzeciwiał się takiemu sposobowi karcenia.

Chłopi nie stanowili jednolitej społeczności. Jedni drugim zazdrościli plonów,majątku. Bogaci chłopi nie starali się pomóc biednym. Boryna uważał, że taki już jest ustalony przez Boga porządek na świecie i tak już musi być.

IV. Obyczaje chłopskie:

1) wesele -

2)oczepiny podczas wesela,

3) kapustniki,

4) przęślicowe wieczory,

5)niedźwiedniki

6) stypa – obrzęd polegający na tym, że bezpośrednio po pogrzebie ludzie przychodzili do domu, w którym mieszkał zmarły , żeby się posilić. Stypa należy do najdawniejszego obyczaju. Ludzie zasiadali do stypy w myśl pradawnego przeświadczenia, że śmierć zabierając zmarłego, poczyniła uszczerbek na ciele pozostałych przy życiu i te stratę należy nadrobić przez obfity posiłek.

Praca w domu

1.Przygotuj ustną wypowiedź na temat obyczajów chłopskich (na podstawie powieści lub filmu)

2. Przeczytaj fragmenty do lekcji 29 i przygotuj się do tematu „Religijność chłopów”